І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь . . .
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J. HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: в Ню Йорку: BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXIX. Ч. 149. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 7-го СЕРПНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, AUGUST 7, 1962 No. 149. VOL. LXIX.

ДВА ДЕСЯТКИ ВАЖЛИВИХ ЗАКОНОПРОЄКТІВ ОЧІКУЮТЬ ЩЕ НА РІШЕННЯ КОНГРЕСУ

Вашингтон. — Конгрес З'єдинених Держав мав би вже перед Днем Праці закінчити свою теперішню сесію. Тим часом, на його рішення на цій сесії очікує ще понад два десятки важливих законопроєктів, від яких у великій мірі може залежати дальший розвиток країни та добробуту народу. На порядку Конгресу є ще зокрема законопроєкти в таких справах: Уповноваження для Президента зменшити імпортово - експортовий тариф на 50 відсотків, а на деякі добра цілком скасувати. Уповноваження для Президента позичити з державної скарбниці 100 мільйонів долярів для Об'єднаних Націй. Усунення дескримінаційних виборчих постанов рішенням, що всі громадяни, які закінчили шість кляс публічної школи, вважаються за „письменних" і повинні мати право голосувати. Продовження існуючих фармерських законів на ще один рік. Створення нового департаменту міських справ. Доповнення податкового закону, що давало б право на зменшення податків. Компромісові постанови відносно медичної опіки для старших віком громадян в рямках Соціяльного Забезпечення. П'ятилітня програма для вишколу кваліфікованих робітників, головно молодих. Призначення 2,674,000,000 долярів федеральної допомоги коледжам, університетам та студентам упродовж найближчих п'ятьох років. $486,000,000 на федеральну допомогу початковим школам упродовж трьох найближчих років. Уповноваження дати відповідну федеральну допомогу місцевим урядам й цивільним організаціям на будову схоронищ проти радіяції. Створення контрольованої урядом, але приватної корпорації для комунікаційного сателіта „Телстар", та цілий ряд інших законопроєктів. Немає багато можливостей, щоб усі ці законопроєкти, між ними й ряд суперечних, могли бути схвалені, але провідники Конгресу докладають багато зусиль, щоб схвалити бодай найважливіші з них, що може мати також поважний вплив на вислід найближчих виборів до Конгресу в листопаді цього року.

Годжес сподівається зменшення податків від 1-го січня

Вашингтон. — Секретар торгівлі Лютер Г. Годжес заявив у передаваному телевізійно інтерв'ю 5-го серпня, що „ми всі, корпорації й особи можемо розраховувати на зменшення наших податків від 1-го січня". Повільність рішення Конгресу в цій справі Годжес виправдував тим, що „такі справи вимагають часу". Все ж таки секретар торгівлі передбачає, що закон про загальну перевірку податків може бути відложений аж до чергової сесії Конгресу.

Президент відзначив лікарку, що не допустила до поширення деформуючого медикаменту

Вашингтон. — Президент Джан Ф. Кеннеді нагородив найвищим відзначенням, медалею і грамотою, передбаченими за визначну цивільну державну службу, лікарку д-р Френсіс Олдгем Келсі за те, що вона не допустила до поширення медикаменту „талідомайт", який спричиняє здеформовання новородків, якщо цей медикамент заживають очікуючі матері. Д-р Келсі є членом урядової Адміністрації харчів і медикаментів і вона впродовж останніх двох років завзято противилася апробаті цією агенцією згаданого медикаменту для загального вжитку. Медикамент був спрепарований в Німеччині та мав добрі наслідки як лікарство проти безсоння, нервозности, неспокою і споріднених недуг. Д-р Келсі противилася апробаті того медикаменту, що його продукувала вже також одна американська фірма, вимагаючи основнішої перевірки його наслідків.

Мерилін Монро закінчила свою кар'єру і життя

Голлівуд. — Мерилін Монро, одна з найвідоміших артисток в історії голлівудського фільмового царства, закінчила свою кар'єру разом із життям: у неділю, 5-го серпня вранці, її знайдено неживою в спальні її дому. Біля ліжка знайдено порожну пляшинку він насонних таблеток. Досі ще не встановлено, чи смерть була припадкова, чи артистка наложила на себе руку, але стверджено, що її смерть не була природня. Вона мала 36 років. Її смерть стала міжнародною подією з уваги на її популярність як артистки і жінки. В останньому часі її артистична зоря почала меркнути і від року вона перебувала під опікою лікаря-психіятра.

У СВІТІ

● **Уряд Венесуелі** скасував винятковий стан і привернув конституційні права й особисті свободи, які були суспендовані після антиурядової революти в Пуерто Кабелльо.

● **У Ставрополі на Північному Кавказі** засуджено шість чоловіків на смерть за участь у творених під час другої світової війни гітлерівськими окупантами каральних загонах.

● **Філіппінський президент Діосдадо Макапагаль** назвав здійснене Палатою Репрезентантів ЗДА затвердження законопроєкту про воєнні відшкодування для Філіппін, видатним кроком для елімінації задразнень у філіппінсько - американській дружбі.

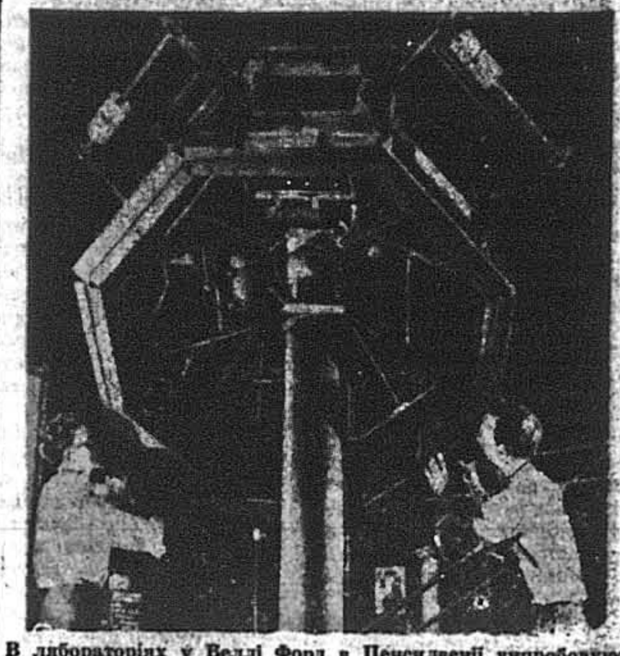
● **Австрійська уніформована поліція** перевела в четвер, дня 2 серпня одногодинний страйк, під час якого всі поліцисти повилучували сигнальні світла на вулицях і відійшли із своїх постів. Переведено цей страйк „для перестороги" правлінню міста, щоб воно погодилося на вимоги поліцистів в справі підвищення їм платні.

● **Японії загрожує епідемія пара-холери**, яка лютує тепер на Формозі. Привезли цю заразу до Японії японські моряки, які відбули одним із кораблів подорож на Формозу. Поширюється ця епідемія вже в японському місті Мої від половини липня ц. р. З цього часу по сьогодні було вже 72 захворінь. В місті заряджено примусове щеплення.

● **В Парижі** відбувся процес проти трьох офіцерів французької армії за підривну діяльність проти уряду і за участь в терористичних діях Секретної Військової Організації. Двом із підсудних присуджено по 20 років в'язниці, одному — десять літ.

● *У советському журналі „Огоньок"* появилася стаття, з якої виходить, що Совєти винайшли і випробували інструмент, з допомогою якого можна виявляти навіть невеликі підземні атомові випробування, що відбуваються у ЗДА, на відстані 6.200 миль від Советського Союзу.

АМЕРИКАНСЬКИЙ КОСМІЧНИЙ ТЕЛЕСКОП

В лябораторіях у Веллі Форд в Пенсилвенії випробовують спеціяльно сконструйований прилад, що має виконувати ролю космічного телескопу в орбіті. Він буде вмонтований на космічній астрономічній обсерваторії, що її пляную випустити в орбіту навкола Землі найдалі до двох років.

Програма досліджування космічних просторів зміняє господарське і соціяльне обличчя Америки

„Ню Йорк Таймс" надрукував упродовж останнього тижня шість статтей про т. зв. Проєкт Аполльо, що ним окреслюється теперішню американську підготову висилки ракети із людською залогою на Місяць. Плян мав би бути здійснений впродовж найближчих восьми років, можливо, що вже навіть за чотири роки. Підготова до здійснення цього пляну, як і ряд інших закроєних на найширшу скалю проєктів для дослідження і використання для людства космічних просторів, зміняє поступово теперішнє господарське і соціяльне обличчя Америки — твердить в останній із цієї серії статтей її автор Дейвід Байндер. Всі південні стейти З'єдинених Держав Америки, від Флориди до Тексасу, охоплені розгортаною з кожним днем більше ,космічною індустрією' будови ракет, плятформ для їх випуску, пробних піль і подібне. Цілі батальйони науковців і полки будівельників затруднені в цій величезній програмі дослідження космічних просторів і, зокрема, випуску ракети із людською залогою на Місяць, загальний кошт якої обраховується на 20,000,000,000 долярів, що також є астрономічною сумою.

Президент найменував двох нових членів Комісії Атомової Енергії

Вашингтон — Президент Джан Ф. Кеннеді заповів найменування двох нових членів Комісії Атомової Енергії: Джана Г. Палфрі, адвоката і декана Колумбійського коледжу, і Джеймса Т. Реймі, адвоката і дотеперішнього екзекутивного директора Комісії. Вони мають бути найменовані на місця, що їх звільнили, зрезиґнувавши з них 1-го липня ц. р. Лорен К. Олсон та Джан С. Ґреґем. Платня члена цієї Комісії виносить 22,000 долярів річно. Найменування Палфрі і Реймо на членів Комісії Атомової Енергії закінчить поважні суперечності, що були виникли в цій справі між урядом та Демократичною партією, зокрема її представниками в Конґресі, які побоювалися, що Комісія може попасти в руки виключно науковців. Новонайменовані особи мали б бути компромісовою розв'язкою спору.

$ 2.7 більйона виплачено безробітним упродовж року

Вашинґтон. — Секретар праці Артур Ґолдберґ повідомив 5 серпня, що федеральна допомога безробітним упродовж року, що закінчився 30-го червня, виносила — 2.700,000,000 долярів. З цієї допомоги скористало приблизно 6 мільйонів осіб і вона виносила 20 відсотків більше, ніж у попередньому бюджетовому році. Крім того, 134.063,979 долярів допомоги виплачено безробітним державним урядовцям та колишнім воякам.

На Кубі збільшується опозиція проти режиму Кастра

Гавана, Куба. — Прем'єр Фідель Кастро та міністри його комуністичного режиму, як і „революційна" преса признають поважне збільшення активного резистансу проти режиму в останньому часі. Кастрові поліцисти і вояки падуть від куль невдоволених новим режимом, а перманентні саботажі у фабриках, на фармах та в адміністрації ще тільки погіршують вже й так важкі відносини в країні. В останніх днях набрали масового характеру, зокрема, демонстрації проти несправедливого розділювання харчів у теперішній раціоналізаційній системі. Кастрівська преса б'є на тривогу та закликає до „привернення духа революції".

Військова Хунта заповідає вільні вибори в Перу

Ліма, Перу. — Генерал Рікардо Перез Ґодой, голова військової хунти, яка в половині липня зробила переворот та перебрала владу в Перу, повідомив в неділю, 5-го серпня, що хунта докладе всіх зусиль, щоби нові вибори в країні, які мають відбутися в червні 1963-го року, були вільні і безсторонні та щоб обраний в тих виборах президент міг без перешкод перебрати і виконувати свою владу. Військова хунта зробила переворот і перебрала тимчасову владу в країні, відмовляючись признати вислід виборів в червні ц.р. і закидаючи їм пофальшування. Після перевороту ЗДА зірвали дипломатичні взаємини з новою владою. Президент Кеннеді на пресовій конференції минулої середи, 1-го серпня, дав виразно до зрозуміння, що ЗДА готові тепер уже відновити взаємини з Перу, якщо матимуть запевнення щодо вільних і рішальних майбутніх виборів. Заяву ген. Ґодоя вважається відповіддю на цю вимогу.

Головою Політичного Бюра в Альжирі став Мохаммед Кідер

Альжир. — На голову Політичного Бюра Альжирського Національного Визвольного Фронту призначено — рішенням цього ж бюра — Мохаммеда Кідера, найближчого співробітника Бена Беллі і його головного представника в переговорах з іншими альжирськими націоналістичними провідниками. Його офіційне становище в цьому семиособовому бюрі визначене, як пост генерального секретаря, і він водночас із цим керуватиме теж усіма фінансовими й інформаційними справами. Другий близький співробітник Бена Беллі Гадж Бен Алля став керівником усіх військових справ. Сам Бен Белля перейняв відділ „координації внутрішніх справ з Перехідною Екзекутивою", і його пост трактують, як ключевий в теперішній внутрішній ситуації Альжиру. „Перехідна екзекутива", із якою Бен Белля мав би координувати внутрішні справи Альжиру, була встановлена, згідно з рішенням перемир'я в березні ц. р., як виконна адміністрація країни. Але ж вона не мала рішального голосу і виконувала тільки директиви політичних провідників альжирського націоналістичного фронту. Антагоніст Бена Беллі Мохаммед Будіаф, головний ідеолог націоналістичного руху, відатиме в Політичному Бюрі справами керівництва і зовнішніми взаєминами. Головне завдання Політичного Бюра — перейняти керівництво альжирськими державними справами від Тимчасового Уряду, що його очолює Бен Кедда, і виконувати цю функцію аж до часу скликання конституанти і затвердження Політичного Бюра в його функціях державного проводу. Відбувся розподіл функцій в Політичному Бюрі після прибуття Бена Беллі до міста Альжиру. Прибув Бен Белля до столиці ще в п'ятницю минулого тижня і її населення влаштувало йому оваційну зустріч. Зараз після прибуття відбулося перше засідання Політичного Бюра, в якому взяли участь теж й антагоністи Бена Беллі Белькасем Крім і прем'єр Тимчасового сти Бена Беллі, Белькасем попередній домові, реченець виборів до конституанти визначено на 2 вересня ц. р.

Ямайка стала незалежною державою

Кінгстон, Ямайка. — Вночі з 5 на 6 серпня ц.р. острів Ямайка, розташований поблизу від Куби, став після 307 років британського панування незалежною державою. Цього дня спущено з машту на Національному Стадіоні британський прапор і вивішено новий золото-зелений і чорний прапор Ямайки. Відтепер цей Карібський острів матиме домініяльний статус в рамцях Британської Спільноти Народів. Відбулася урочистість проголошення незалежности цього острова в присутності княжни Маргарити, що прибула сюди, як репрезентантка британської королевої Єлисавети II-ої. Княжна Маргарита візьме теж участь в урочистому відкритті парляменту незалежної Ямайки, що відбудеться у вівторок дня 7 серпня ц.р. З'єдинені Держави Америки репрезентовані на всіх цих урочистостях віце-президентом Линдоном Джансоном. Острів Ямайка має 4.411 квадратових миль території і нараховує 1.600,000 душ населення. Як репрезентант Канади взяв участь в урочистостях міністр М. Стар.

Сенатор Дадд пропонує заходи проти антисемітизму в Совєтах

Вашингтон. — Сенатор Томас И. Дадд, відомий із своєї прихильности до українців демократ із Коннектикат, повідомив, що він запропонував відкликати тимчасово американського амбасадора з Москви „для протесту і драматизації проявів антисемітизму" в Совєтському Союзі. Виступаючи на телевізійній програмі „Опінія в столиці" в неділю 5-го серпня, сенатор Дадд заявив, що він звернувся в цій справі окремим листом до державного секретаря Діна Раска.

„Канадійський вечір" та інші імпрези виповнили кінець тижня на Союзівці

Союзівка, Керґонксон, Н.Й. — Минулий кінець тижня на Союзівці, оселі Українського Народного Союзу в Кетскильських горах, пройшов під знаком посиленої культурно-розвагової і мистецької активности. Головною атракцією цього кінця тижня, так же само як і минулого року, був „Канадійський вечір", що відбувся в суботу 4-го серпня у великій, вщерть виповненій гістьми Союзівки і приїжджими великій імпрезовій залі новозбудованого павільйону. Відбувся цей вечір силами мистецького ансамблю „Розвага" в Торонті. На вокальну програму вечора склалися сольові виступи співаків Григорія Ярошевича-Манька, Наталки Баумш, Богдана Климковича, Марії Луцької, Соні Сахно і дует Г. Ярошевича-Манька і Б. Климковича, все при фортепіяновому супроводі Антоніни Ярошевич. Зібрана численно публіка нагороджувала співаків рясними оплесками за їхні мистецькі продукції. Із теплим, а то й оваційним прийняттям у публіки зустрілися виведені силами названого ансамблю скечі, пера Василя Софронова Левицького, Едварда Козака і Богдана Нижанківського, скечі „Асекурація" у виконанні М. Луцької, Ю. Бельського і В. Довганюка, „Реабілітація" у виконанні двох останніх й Івана Валька, й особливо ж актуальні і дотепні діялоги Селепка Лавочки і Саливана Глека у знаменитому виконанні В. Довганюка і Ю. Бельського, перший із яких є керівником ансамблю, а другий його режисером. День перед тим, у п'ятницю 3 серпня, відбувся заходами старших і молодших мистців, здебільша співробітників управи Союзівки і Дитячої оселі мистецький концерт, в якому під проводом проф. Володимира Цісика взяли участь ведений ним хор „Веселка" та Нуся Сташинська і Марія Цісик, жіночий квартет у складі Лесі Васьків, Христі Боднар, Марії Цісик і Миросі Нагорняк при фортепіяновому супроводі Андрія Шуля, і Христя Боднарівна виконала три пісні при фортепіяновому супроводі Люби Цегельської. Концерт зустрівся із теплим прийняттям слухачів та буде повторений для ширшої публіки в суботу, 18-го серпня ц.р.

В суботу 4-го серпня відбулося теж закінчення вакаційного дитячого табору для дівчат із багатою програмою, що її вивели учасниці під проводом своїх впорядниць. Відбулося це закінчення табору в присутності головного предсідника УНСоюзу Йосипа Лисогора і головних радних УНСоюзу Ярослава Гука та Мирона Куропася. Промовляли пані Іванна Цісик, керівник дитячої оселі УНСоюзу та Й. Лисогір, який подякував керівничці і впорядницям за проведену працю і батькам за те, що післали до таборів своїх дітей і допомогли їм перебувати кілька тижнів в українському середовищі. В неділю, як і попередніми тижнями, в католицькій і православній каплицях були відправлені Служби Божі при масовій участі гостей і приїжджих українців з ближчих і дальших околиць.

СОВЄТИ ВІДНОВИЛИ АТОМОВІ ВИПРОБУВАННЯ, ДЕТОНУЮЧИ СОРОКМЕҐАТОНОВУ БОМБУ

АМЕРИКАНСЬКИЙ УРЯД І УЧАСНИКИ МІЖНАРОДНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ДЛЯ СПРАВ АТОМОВОГО РОЗЗБРОЄННЯ В ЖЕНЕВІ ВИЗНАЧАЮТЬ ЦЕЙ КРОК СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ, ЯК ГІДНИЙ НАТАВРУВАННЯ. — НАСЕЛЕННЯ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ НЕ ЗНАЄ НІЧОГО ПРО ПЕРЕВЕДЕНУ НАД НОВОЮ ЗЕМЛЕЮ ДЕТОНАЦІЮ

Вашинґтон. — В неділю 5-го серпня ц. р. Совєти відновили свої нуклеарні випробування в повітрі, детонуючи знову велетенську атомову бомбу, 40-меґатонової потужности, згідно із даними американських викривальних стацій. Відбулося це нове нуклеарне випробування в арктичних околицях над Новою Землею і воно було, після детонованої минулого року 58-меґатонової бомби, черговою щодо своєї потужности совєтською нуклеарною детонацією. Потужність одного меґатону становить один мільйон тонн. Перші повідомлення про нове совєтське випробування подали шведські і японські науковці і згодом ці повідомлення були підтверджені американською Комісією для справ Атомової Енерґії. Відновлення нуклеарних випробувань було заповіджене совєтським урядом два тижні тому і його започаткували Совєти напередодні передбаченої на понеділок дня 6-го серпня ц. р. дебати женевської конференції для справ атомового роззброєння над новими американськими пропозиціями в справі міжнародної інспекції для дотримування постанов евентуального договору про заборону атомових випробувань. Започаткування Совєтами нової серії нуклеарних випробувань викликало обурення в усьому світі, особливо ж у невтральних країнах. Американський уряд як теж репрезентанти західніх держав у Женеві називають цей крок жалюгідним, висловлюючи водночас із цим сподівання, що Совєтський Союз не відмовиться від кооперування в намаганні добитися міжнародного договору про заборону усіх випробувань нуклеарної зброї. Голова американської делеґації Артур Дін відбув того ж самого дня, як над Новою Землею відбулося чергове совєтське нуклеарне випробування, довшу 90-хвилинну розмову із совєтським делеґатом В. Зоріним, але ніяких конкретних вислідів ця розмова знову не дала. Відбулося детонування нової совєтської нуклеарної бомби дня 5-го серпня о год. 5:08 нюйоркського часу. Ні совєтське радіо, ні совєтські газети не подали й одного слова інформації про це нове совєтське випробування і населення Совєтського Союзу перебуває в повній несвідомості факту, що на його території відбулася чергова вже така совєтська спроба з нуклеарною бомбою великої потужности, так же само, як це населення не одержало ще й досі докладних інформацій про відбуті минулого року атомові випробування, що їх було майже 50.

Ізраїльський уряд заборонив відтранспортувати шпигуна Соблена до ЗДА

Тель Авів, Ізраїль. — У відповідь на британську ноту в справі відтранспортування до ЗДА шпигуна Соблена, привезеного до Великої Британії ізраїльською летунською лінією Ель Аль і в справі виданого цим урядом доручення цій лінії не відтранспортовувати Соблена в ніякому випадку до ЗДА, ізраїльський уряд заявив, що його декрет про викинення Соблена з ізраїльської території далі залишається в силі, що Ізраїль вважає себе зобов'язаним відтранспортувати Соблена з території Великої Британії, куди він був привезений ізраїльським літаком, і що ізраїльський літак відтранспортує цього засудженого американського шпигуна, але тільки до Ізраїлю, а не до З'єдинених Держав Америки. Прийняв це своє останнє рішення ізраїльський уряд після вислухання рапорту свого міністра закордонних справ Гольди Меїр, яка з'ясувала всі консеквенції, що можуть виникнути у зв'язку із забороною ізраїльського уряду відтранспортувати Соблена до ЗДА. В політичних жидівських колах коментують рішення уряду, як дозвіл для прибуття Соблена на ізраїльську територію, де він мав би перебувати, мовляв, тільки фізично, але ж без признання йому правного азилю.

В СССР згинув таємничою смертю видатний совєтський атомовий експерт

Москва. — В органі ЦК КПСС „Правді" появилося коротке повідомлення про „трагічну смерть" Натана Ароновича Явлінського, одного із провідних совєтських дослідників атомової енерґії. Сталася ця смерть дня 28-го липня ц. р. в неназваному місці і в незнаних обставинах. Працював Явлінський, за національністю жид, в Інституті Атомової Енерґії в Тушіно, на північний захід від Москви, над нуклеарними дослідами, зокрема над проблемою використання сили гідроґенної бомби для продукції атомової енерґії. Група науковців, до якої він належав, очолювана Левом А. Арцімовичем, одержала в 1950-му році ленінську нагороду за досягнення в термонуклеарних дослідах. Явлінський був доктором фізично - математичних наук й очолював одну із лябораторій в Інституті Атомової Енерґії. Керівником цього Інституту є академік Анатолій П. Александров, а його попередником був відомий совєтський фізик Ігор В. Курчатов. Проводжувані в рямцях діяльности цього Інституту термонуклеарні досліди і спроби відбуваються в Обнінську, 60 миль на південний захід від Москви.

В АМЕРИЦІ

● **Під час свого виступу в Ню Йорку**, дня 3 серпня ц. р., генеральний секретар ОН висловив побажання, щоб реченець Генеральної Асамблеї ОН перекласти з вівтірка третього тижня у місяці вересні на вівторок першого тижня у цьому ж місяці. У Тан, як і деякі делеґати, переконаний, що тоді можна б було закінчити сесію Генеральної Асамблеї до кінця грудня.

● **В Ню Йорку** відбувалася пікетувальна демонстрація, зорганізована громадянською групою за кращу архітектуру міста проти плянованого розвалення будинку стації Пенсильванійської Залізниці і побудовання на його місці нового будинку-хмародеру. Демонстрували не тільки громадяни але й архітекти.

● **Департамент Юстиції ЗДА** сповістив, що шпигун Соблен буде перевезений — після його прибуття до ЗДА із Лондону — на дальше лікування до Медичного Центру для федеральних в'язнів у Спрінґфілді в Мізурі.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays (Saturday and Monday issues combined) by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City 3, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Скажіть своє слово

У теперішньому „огірковому сезоні", коли нації завжди заклопотані „бартендери" в наших народних домах можуть безчинно приглядатися показам спортових змагань на телевізії або й спокійно подрімати, бо їхні клієнти вигріваються на сонці по пляжах, або відпочивають чи розважаються по вакаційних оселях, — у цей час запали в нашій громаді рішення, які повинні її найбільше інтересувати, бо вони матимуть поважний вплив також на її престиж у ближчому й дальшому майбутньому. Маємо на думці рішення Жюрі про відзначення першою і другою нагородами надісланих на конкурс проєктів пам'ятника Шевченкові у Вашингтоні і зв'язану з цим дальшу акцію Комітету.

Вважаємо, що наш Комітет Пам'ятника Шевченкові скористав з досвіду свого канадійського відповідника в минулих роках і з успіхом поробив ряд заходів та виніс ряд рішень, що повинні б заощадити йому тих непорозумінь і труднощів, що траплялися в подібних випадках в минулому. У першу чергу пороблено і — не без труду — вжито всіх можливих заходів, щоб скласти найбільш кваліфіковане жюрі. Вважаємо також, що щасливою думкою було заангажувати до цього жюрі однаково як українських, так і американських знавців. Це ж бо будується український пам'ятник в столиці Америки. Склад і кваліфікації членів жюрі давали можливість якнайповнішого і всебічного розгляду та оцінки проєктів.

Трапилося, що — як це виходить із протоколу з нарад жюрі — не було для його членів значної проблеми і поважних сумнівів щодо нагородження проєктів. Після обміну думок та аргументів, вибір був одноголосний. Це виходить також із факту, що жоден жюрі мало до розпорядження пять нагород: одну першу, дві другі і дві треті, признано тільки першу і одну другу нагороди.

Висловлюючи ґратуляції авторам нагороджених проєктів, не можна не висловити признання і вдячности також і всім тим мистцям, які взяли участь у конкурсі. Вже таке життя, що не всі можуть бути першi і не всі наші почини кінчаються повним успіхом. Проте, суть не так в успіхах, як у самому змаганні. Своє признання всім учасникам конкурсу виявив Комітет додатковим почесним відзначенням п'ятьох проєктів.

Згідно з постановами конкурсу, признання першої нагороди не є рівнозначне з рішенням побудувати пам'ятник за нагородженим проєктом. Це рішення може винести тільки обраний народом Комітет, і воно ще залежатиме від можливостей домовитися з мистцем, залежатиме від того, чи проєкт буде апробований компетентними властями столиці. Ці рішення ще перед нами, і було б добре, якби наша суспільність, яка вже склала на будову пам'ятника рекордову в усіх наших збіркових акціях суму і яка, сподіваємося, ще поважно її збільшить, щоб наша суспільність сказала своє слово, поки рішення будуть винесені. В тій цілі Комітет опублікував нагороджені проєкти і в тій цілі плянує влаштувати їх виставку по більших місцях. Очевидно, голос суспільности вже не може змінити рішення жюрі. А втім, наскільки можна було зорієнтуватися із дотеперішніх голосів, навіть кваліфікованих і включно з неодиноким учасниками конкурсу, що не мали на ньому успіху, рішення жюрі має загальну апробату. Тепер було б цікаво почути голос народу, бо Комітет Пам'ятника є тільки виконавцем його волі.

Маючи це на увазі та йдучи назустріч таким загальним побажанням, „Свобода" радо віддасть місце на своїх сторінках таким голосам, однаково схвальним, як і критичним, зокрема радо зробить це у таких випадках, коли ці голоси будуть підтримані арґументом пожертви на фонд будови пам'ятника. Це буде найкращий і найбільш переконливий голос як у випадку апробування, так і у випадку критики.

„Нігілісти"

У другій половині минулого сторіччя в царській Росії поширився, особливо серед молоді, нігілізм — світоглядовий рух, що заперечував основи існуючого соціяльного та політичного ладу і відкидав загальноприйняті погляди на релігійні, суспільні та мистецькі справи. Нігілісти виступали проти всіх і всього, і згодом реакційні російські кола почали використовувати нігілізм для дискредитації революційних гасел. Представників і глорифікаторов царського режиму називали нігілістами всіх, хто відважувався виступати проти існуючого суспільного чи державного ладу, в тому числі й членів революційних партій.

Від того часу минули десятки років. Минувся і царський режим, який нігілізмом пробував був поборювати революційні, національні та соціяльні рухи, і до влади на теренах колишньої царської Росії прийшли вже соціял - демократи, чи пак большевики-комуністи. Але слово „нігілісти" не зникло із політичного словника. Бо й сьогодні, в умовах будованого з допомогою терору і перевихови комунізму, в Совєтському Союзі і в інших країнах комуністичного бльоку знову появилися нігілізм і нігілісти. Як і колись, за царського часу, в основі їх тенденцій і гасел лежить заперечування політичного і суспільного ладу, з тією тільки різницею, що сучасний нігілізм спрямований уже проти комуністичної системи, проти встановленого нею поліційного режиму, проти голошених комуністичними ідеологами догм і директив. Від колишніх нігілістів сьогоднішні нігілісти відрізняються тільки тим, що вони хочуть і вміють думати, дивляться на все критично і ненавидять усі накидувані їм компартією штампи і шори.

Рекрутуються сьогоднішні нігілісти з-поміж збунтованої, незадоволеної комуністичним сірізною і забріханістю молоді. До всієї режимної і партійної активности вони ставляться неґативно, з глибокою зневагою. Марксизм, ленінізм, усі хрущовські програми їм докраю остогидли, і вони й слухати про них не хочуть. Але все ж таки вони чогось хочуть, до чогось прямують. Всі вони спрагнені чогось нового, свіжого, живого. Захоплюючися абстрактним мистецтвом, модерною літературою, джазом, усякими закордонними новинками, вони раді б виравтися хоч на короткий час із комуністичної мертвеччини, подихати вільним повітрям західнього світу. Ряди цих занудженних, незадоволених довкільною дійсністю сучасних нігілістів поповнюються вихідцями не тільки з робітничих та селянських, але й з інтелігентських родин, особливо ж з-поміж дітей партійців і державних службовців. Новітній нігілістичний у відношенні до всього комуністичного й совєтського рух шириться не тільки в Совєтському Союзі, але й в інших комуністичних країнах.

Надзвичайно цікаву характеристику українських нігілістів подав молодий совєтський прозаїк Володимир Дрозд у своїй повісті „Люблю сині зорі", надрукованій в журналі „Дніпро" за лютий 1962. „У нас в інституті є кілька студентів, — розповідає героїня цієї повісти, — яких чомусь прозивають нігілістами. Мені подобається з ними сперечатись. Хай вони багато в чому помиляються, зате вміють думати. Це так хороше, коли люди мислять, а не зазубрюють сліпі правила на всі випадки життя . . . Вони . . . трощать закони й закостенілі традиції". В цих кількох реченнях молодого презентанта сучасної української прози з'ясована ціла програма, увесь світогляд сучасних нігілістів і в Україні і в інших країнах СССР та комуністичного бльоку.

Із справжнім нігілізмом цей світогляд мас мало спільного. В ньому помітні вже глибокі революційні тенденції, — фермент того нового, що народжується, стає на прю із зненавидженою, нелюдяною комуністичною системою.

МОРАЛЬ ТЕПЕР І КОЛИСЬ

Різні видатні американські діячі, духовники і цивільні, висловилися останнім часом дуже критично про нинішній стан моралі у З'єдинених Державах. Колишній президент Д. Д. Айзенгавер спітав турботливо у своїй промові в місті Еблілен в Кензасі: „Що сталося з нашим поняттям краси, пристойности і моралі?" І висловив здивування, що сказали б американські піонери, коли б побачили, що на місце менуета прийшов „твіст". Упадок моралі, приватної і громадської, осуджував перед десятками тисяч слухачів у Шикаго відомий протестантський проповідник Віллі Греґем, який покликався в цій справі на авторитетні думки різних осіб, почавши від президента Гарвардського університету, а скінчивши на публіцисті Волтері Ліппмані.

Нарікання на занепад моралі в Америці стало одною із „залізних" тем періодичної преси. Це є безумовно позитивним явищем, як здорова реакція на нездорові суспільні прояви. Ці щораз частіші й голосніші голоси перестороги й критики на адресу батьків і виховників молоді, на адресу осіб, відповідальних за моральний рівень фільму, телевізії і „камиксів", як теж на адресу федеральних і міських властей, відповідальних за мораль службовецького персоналу, — всі ці голоси безумовно сприяють акції усування зла. Але недобре було б, якби таврування стану сучасної моралі стало своєрідною модою, бо тоді це шкодило б об'єктивізмові, представляло б відносини в дуже однобокому насвітленні і насправді, в сумі, давало б фальшивий, невірний образ.

Поперше, у всесвітній історії відомі цілі епохи, в яких публічна мораль — коли розходилось про поведінку володарів, династій і їхній приклад для підданих, — стояла далеко нижчому рівні, як нині. Пригадаймо часи фараонів, коли в старовинному Єгипті панувала кліка жерців, — часи римських імператорів Нерона й Калігули, часи середньовіччя з їхнім страхіттям, загальний упадок моралі в добі ренесансу в Італії, часи Людовиків у Франції, часи Романових у Росії. Безправство, хабарництво, зловживання державними фондами, всякого роду скандалістика — це були притамані риси різних часів у різних країнах. Зокрема, відомо, що кожна велика війна й кожне стихійне нещастя, як, наприклад, пошесть зарадних недуг, приводили обов'язково до занепадання публічної моралі. Такі самі голоси, як тепер в Америці, лунали після першої світової війни в Европі, навіть у тих новопосталих національних державах, колишніх країнах австро - угорської монархії, де гордість з привернення давно втраченої самостійности та величезні можливості культурно - економічного розвитку повинні були протидіяти первням моральної розтічі. Проте, пригадаймо також розтіч у післяверсальській Польщі, Чехо-Славаччині, Югославії. Навіть у переможній Франції, що продиктувала була новий порядок в Европі й сама стала її „жандармом" з найбільшою військовою потугою на всьому европейському континенті, швидко почався той процес морального декадансу, який так трагічно позначився на моралі французької армії під час наступу Гітлера в 1940-му році.

Далі, неґативні явища з ділянки моралі, однаково, коли йде про молодь, літературу, фільм чи загальну злочинність, зовсім не є монополем Америки. Відомо, що пропорційно найбільше алкоголю споживають у Британії. Найбільше число нешлюбних дітей зареєстровано у Швеції. У Франції, Італії чи Західній Німеччині куди легше дістати порнографічну літературу, як в Америці. Те саме стосується проституції. Відомо, як трудно державній владі поборювати злочинність в Італії. Нічого й казати про психічну розтіч у Франції в зв'язку з розпадом її колоніяльної імперії, особливо в зв'язку з програмою в Альжирі. Частина терористів ОАС це напевно ідейні люди. Але напевно не було б і такого великого числа вбивств, підпалів, нападів та банкових грабунків в Альжирі і континентальній Франції, якби не загальний упадок моральних принципів, не нахил до авантурництва і злочинности, без уваги на політичну ціль.

А в самій Америці теж бувало „гірше", аніж є тепер. В періоді творення американської держави випадки корупції бували куди голоснішi, аніж афера Бернарда Голдфайна за урядування Д. Д. Айзенгавера чи Віллі Сол Естеса за Дж. Ф. Кенеді. А що ділялося у часах прогібіції чи „золотої доби" шикаґівських ґанґстерів?! ЗДА нараховують тепер 185 мільйонів населення. Неможливо, щоб серед такої величезної маси людей не було злочинних елементів. Але водночас фактом є, що в надії й свята всі святині в Америці повні. І не вчащають туди здебільша старі люди, як то спостерігається в СССР, а йдуть цілі родини — по всіх великих містах, містечках і оселях. Є прикрі прояви ультра - лібералізму і супер - індивідуалізму в трактуванні конституційної свободи, як ось відоме жалюгідне рішення Найвищого Суду в справі з молитвою у школах. Але крики обурення, що залунали з цього приводу по всій країні, с передвісником, що таки прийде колись до ревізії точок 1 і 5 Конституції, за якими ховаються ультра-лібералі й комуністи. І хоч є немало американських „рожевих" — „пинків", одні з нерозуміння, а більшість з невідання і наївности, проте число дійсних комуністів в Америці спадає, а не росте. А нинішній „твіст" — це перехідний вибрик танкової моди, як був колись „канкан", як були всілякі „румби" та „ча-ча". Кожний час знає такі вибрики, і всі вони клали свою печать на молодь та її поведінку, не загальнюючись в дусі субстанцію.

Треба критикувати й таврувати аморальність і неетичність там, де вони дійсно є, треба вимагати реформи систем виховання, вказувати на недолікі в американському судочистві. Але не треба перебирати міри і дивитися на життя крізь темні окуляри, яких воно ніяк не потребує.

КОМУНОЗНАВСТВО — ШКІЛЬНИЙ ПРЕДМЕТ У ЗДА

Нарешті американська молодь, починаючи від цього шкільного року, матиме нагоду запізнаватися з марною комунізму, і то від перших років навчання. Така була одноголосна ухвала 21-ої річної конференції шкільних суперінтендентів, що відбулася в половині липня цього року в Ню Йорку. Тридцять стейтів ЗДА були репрезентовані на цій конференції найвищих керівників американського шкільництва, яка в діловій атмосфері проходила в приміщеннях Колумбійського університету.

Дебати були сконцентровані цим разом на дуже актуальній проблемі: що і як треба навчати шкільну молодь про комунізм? Ця нелегка справа довгий час непокоїла керівні кола виховників, і щойно тепер конкретно визначено й прийнято на цьому форумі американської шкільної еліти — предмет комунознавства для шкільного навчання.

Громадянство цієї країни прийме цю іновацію з почуттям глибокої полегші, бо до цього часу шкільна молодь мала нагоду запізнаватися з першорядною системою комунізму здебільша в коледжах та університетах, як відомо частенько обсаджених професорами занадто ліберального наставлення до цього важливого предмету.

Уперше в системі американського шкільного навчання проблема комунізму стане офіційним викладовим предметом — починаючи від елементарних кляс. Тобто вже від ранніх років дитячого сприймання на шкільній лаві буде дано молоді тієї країни можливість пізнавати всі „благодаті" учення Маркса-Леніна.

На цій конференції ухвалено, щоб предмет комунознавства викладалося молоді без тенденції „за" або „проти", з додержуванням реалістичної об'єктивности в інтерпретації комуністичної ідеології. Більшість учасників була тієї думки, що для добра самої справи конечним буде встерігатися різних ухилів у сторону правого або лівого екстремізму щодо цього предмету.

Учасником цієї конференції був один з чільних репрезентантів американського світу в ділянці поборювання комунізму всіма засобами, включно шкільництво, а саме — Гавленд Г. Сарджент, президент Американського Комітету Визволення, головний ініціятор створення „Радіо Свобода" і колишній асистент секретаря для публічних справ. Цей першорядний фахівець і експерт з ділянки комунознавства відіграв одну з рішальних роль на конференції шкільних суперінтендентів. Його думкам і висновкам уважна прислухались приявні на нарадах керівники стейтового шкільництва.

Ось деякі думки Гавленда Г. Сарджента, сказані ним на цьому важливому форумі, де кується інтелектуальне завтра Америки. Він сказав, що має деякий досвід у справах комуністичної ідеології, хоч би титулом керівництва установи „Радіо Свободи", яке на терені Західної Европи впродовж 24-ох годин щодня нає на хвилях етеру у вісімнадцятьох мовах радіові програми, здебільша пов'язані з тематикою совєтського комунізму. — „В добі, в якій живемо, — сказав п. Сарджент, — немає глузду вповкмачувати в голови молоді теми-проблеми, насвітлені недостатньо, половинчасто, а з другого боку не є вказаним самою лише емоціональною дорогою виховувати молодь. Американська молодь, здебільша оця з гайскулів, належить до тотально ніяких іґнорантів, коли мова про комунізм". Починаючи від 1953-го року, сказав п. Сарджент, він алярмував шкільні власті щодо цього небезпечного прояву.

Щоб ознакомити шкільні кола ЗДА з таким грізним станом п. Сарджент помістив у журналі „Скулестик Мегезин", чільному органі американської шкільної думки, серію статтей на тему постання, розвитку та цілей комунізму. Його працю прийнято дуже прихильно, і це в деякій мірі спричинило перелім у системі навчання в цій країні. В недалекому майбутньому, заявив п. Сарджент, появиться обробка цих його матеріялів у популярній формі для широкого вжитку і на фільмовій стрічці для шкільного вжитку. На думку п. Сарджента, молодь повинна знати, що лідери партійного і урядового апарату СССР це ані величні люди на арені світу, ані з другого боку, ідеологічні ідіоти. По совєтській стороні, треба нам це знати, існують небезпечні для світу ідеї, але вони самі собою не такі грізні, щоб вільний світ не був всилі сконфронтуватися з ними і змірятися з ними. Найбільше лиха в зустрічі з комуністичною доктриною — на думку п. Сарджента й інших учасників конференції — викликає непотрібна емоціональність з нашого боку. У першу чергу треба насвітлювати самі факти з комуністичної дійсности, щоб не закривати її шкідливими хмарами почувань.

Під час конференції виявилось, що дехто з приявних суперінтендентів відбув в останніх роках подорожі по СССР, щоб на місці запізнатися з тамошньою дійсністю. Особисті контакти і спостереження багато допомогли їм у пізнанні комунізму.

Треба побажати, щоб з початком шкільного року ухвали й суґестії 21-ої річної конференції шкільних суперінтендентів із тридцятьох стейтів були офіційно зреалізовані в системі навчання у народних і середніх школах ЗДА. На довшу мету ця довгоочікувана іновація дасть напевно благословенні наслідки для добра всього американського суспільства.

Т. К.

● Кубинські господарські експерти приготовили спеціяльне звідомлення про стан кубинських індустрійних підприємств. З цього звідомлення виходить, що в керівництві цих підприємств існує повний хаос, що брак сирівців, техніків і машин. Зокрема стверджено у звідомленні низьку мораль робітників, які працюють дуже неохоче, залишають роботу на довший час без оправданої причини та інше. Майже усі ці підприємства були відібрані їхнім правним власникам і знаціоналізовані, значить, включені в державну „плянову господарку".

НА МОВНІ ТЕМИ

Чому іменник „пані" позбавлено граматичних прав?

Мабуть, за вказівками правописного словника Голоскевича працівники пера щораз частіше вживають слова „пані" без флексійних ознак. Такі випадки досить частенько можна зустріти і в „Свободі" — от хоч би взяти фейлетон Ікера „Пашпорт на Україну", надрукований в ч. 143. Там читаємо:

— Що ви кажете? Що війни не буде? — перепитав пан маґістер пані Марію?

Чому не вжити нормальної знахідної форми і для іменника „пані"?! Не знаю, як для кого, але для мене такі — нічим не виправдані — новотвори видаються дивовижними, не природними. Цікавлюся, як розглядають цю справу автори українських граматик. Беру до рук граматику нашого славного мовознавця Степана Смаль - Стоцького. Показується, що іменник „пані" таки відмінюється. На 108 стор. (вінніпезького видання) подано його флексійні форми. Перевіряю, як мається справа в іншого видатного українського мовознавця Василя Сімовича. В додаткових інформаціях про жіночу м'яку відміну іменників (до якої належить „пані") автор дає відносно слова „пані" такі пояснення:

„Іменник „пані" має ще польську фому „пані", але й зложену „панія" (у насмішливому значінню: велика панія!)"

Згодом В. Сімович подає окремі форми усіх трьох варіянтів (Граматика української мови, стор. 167).

Можна б погоджуватися з В. Сімовичем відносно його твердження, що форма „пані" — польська. Закінчення „і" у деяких жіночих іменників — це явище це праслов'янської доби. Давніше таких іменників було більше, але згодом стали вони асимілюватися з іменниками, закінченими на „я". В польській мові процес асиміляції не посунувся так далеко, як це сталося в українській мові. В нашій мові з закінченням „і" залишився єдиний іменник „пані". Але побіч цієї форми маємо й форму „паня". Зустрічаємо її не тільки в наших письменниках, але й серед народу. Мені особисто доводилося почути форму „паня" на Гуцульщині. І гуцули це слово відмінюють. Орудний відмінок, наприклад, згідно з прикметами їхнього діялекту — звучить „панев", знахідний відмінок „паню" і т. д.

Інша справа, коли ми слова „пані" вживаємо в такому словосполученні як „панімаматка". Тоді воно не відміняється, подібно, як не відміняється частина „пан" в словосполученні „панотець".

Чи не пора залишити цей дивовижний мовний новотвір і привернути для „пані" всі приналежні їй граматичні права?!

М. Л-а

Роман Ільницький

Англо-Франко-Українська Держава в Канаді?

ЗА НОВУ ІДЕОЛОГІЮ НА ПІВНІЧНО-АМЕРИКАНСЬКОМУ КОНТИНЕНТІ

(Дискусійне)

(4)

Українці Канади мають уже своїх послів в федеральному парламенті в Оттаві, мають свого першого міністра в федеральному уряді, мають багатьох послів і міністрів у провінціяльних леґіслятурах, мають добру традицію в канадійській армії, мають багатьох посадників міст, учених, професорів, дослідників. Вони здобувають щораз більші впливи в торгівлі і промислі, а їх славою є добре зорганізовані Католицька і Православна Церкви. Численні українські школи, видавництва, преса і професійні культурні товариства заокруглюють образ великих досягнень українських поселенців в Канаді, що відзначили два роки тому шістдесятиліття свого першого поселення в тій великій країні.

Сама ж Канада пройшла в повоєнних роках великий шлях в напрямі свого політичного самовизначення. Так, як до другої світової війни ще не було видно, куди піде розвиток народу Канади, так тепер стає чимраз ясніше, що там твориться перший на американському континенті тип держави, який в Европі репрезентує Швайцарія. Тристалітня історія тієї країни показала, що англійці і французи, які фраюдзи українців не можуть проковтнути. Створити в Канаді одну націю з одною культурою, одною мовою і одною психологією не вдалося. Канада виразно вступила на шлях швайцарізації. Нікий канадійську Швайцарію, або як хочете — швайцарську Канаду, творять англійці й французи. Але чи так буде й завтра? І загалом, що таке „завтра" Канади?

Завтра Канади, зокрема її процесу швайцаризації, залежить у високій мірі від нас, українців. Від нашої амбіції і від нашого вміння думати історичними категоріями і діяти згідно з ними.

Очевидно, доля Канади залежить насамперед від тих українців, які живуть в Канаді. Але не тільки. На неї можуть впливати також і ті українські поселенці, які живуть в ЗДА Зусиллями одних і других нині англо - французька Канада вже „завтра" може стати англо - франко - українською державою. Від українців залежить, чи вони це в одній точці світу створять пункт мобілізації своїх духових і фізичних сил і чи вони настільки сильні й динамічні, щоб стати до співпраці з англійцями і французами, як рівний з рівним. Об'єктивно, для цього є. Треба тільки сили волі і продуманої програми, щоб використати їх і перетворити у факт життя.

Англо - франко - українська держава має стати програмою - максимум для нас, українців, на цьому континенті, має виповнити тяжким трудом, але й захоплюючим ентузіязмом, зміст нашого життя. Це має бути та програма, для якої мусить жити наше покоління, наступне по нашім і кожне наступне по наступнім!

За англо - франко - українську державу на американському континенті! Це має бути клич нашого публічного життя і прапор нашого історичного походу, яким буде збуто захоплюватися всі українці, незалежно від того, як і задля чого вони були по тих своїх політичні поділені. Тисячі й сотні тисяч будуть жити і працювати для такої програми.

Англо - франко - українська Канада — ось зміст життя цілих поколінь!

Англо - франко - українська Швайцарія на цій землі — це програма для тих українців, що не люблять спекатися на малому; це завдання для близьких умів серед для наших найбільш динамічних поселентів, для найсильніших індивідуальностей. Буде багато таких, що їх та програма відстрашить, що перерoсте їх духові маштаби і що викличе в них острах перед безміром труднощів, які найжилися на шляху до її здійснення.

Але вона єдина, що може піднести нас з упадку і зробити з невідомих переселенців фактор, що співрішатиме про долю держави і великого народу. Ця програма, що перерoстає життя людини і генерації — може стати і стане найпевнішим заборолом проти асиміляції і проти втечі з нашого табору в інші табори, бо вона єдина може зробити нас великими і атрактивними, може запозиковувати найкращих наших амбітних людей, жадобу інтелектуальної творчости наших інтелектуалістів, бажання творити — наших мистців і смак боротьби — наших політиків.

При тому, така програма максимум вбирає в себе всі часткові програми, бо з абсолютною ясністю показує, що нам треба робити на кожному відтинку життя, щоб здійснити остаточно накреслену ціль.

В такою програмою нікого не треба буде переконувати в тому, що нам українські школи, що українська мова і українська держава, що наші посли, сенатори, посадники міст, професори, навіть генерали і дипломати, яке завдання для промислу і торгівлі. І найважливіше: чому і як ми маємо здійснювати програму допомоги Україні.

Хто прийме таку програму, той прийме і її складові елементи. Життя матиме своє русло, до якого будуть вливатися всі бічні ручаї, щоб посилити головну течію.

Зокрема, хто прийме таку програму, той зрозуміє, що нашим першим завданням є чимскоріше включитися в політичне життя цих країн, тобто в життя політичних партій Канади і ЗДА.

Без нашої активної участи в партійно - політичному житті цих двох країн ми назавжди залишимося без впливів і без значення. Політичні партії Канади і ЗДА — це ключ до державних становищ і перша передумова до здійснення наших амбітних плянів допомоги Україні і перебудови Канади на англо-франко - українську державу. Наша участь у всіх виборах, висування власних кандидатів на послів, сенаторів, радних тощо, зокрема творення організованих клітин місцевих партій — має стати головним атрибутом нашого життя в цих двох країнах.

Мало є таких народів, які поширюють свої впливи по цілому світі. Тільки англійці, еспанці і французи зуміли досягнути того, що їхніх мов вживають нині мільйони людей далеко поза материком, на територіях, які не належать до їх національних держав. До цієї трійки народів маємо шанси дійти і ми, українці. Маємо нагоду зберегти свою мову і культуру поза межами нашої батьківщини, на території Канади, і зробити їх незід'ємною частиною життя всього канадійського народу. Наші досягнення були б тим більші, коли б ми мали старт до них уже тепер, коли б наш нарід ще не здобув своєї незалежної держави. Після ірляндців це був би другий такий випадок в історії світу.

А яка роля в цьому історичному процесі українців в ЗДА? Здається, не треба доводити, що атмосфера, створена довкола такої програми, мала б колосальний стимулюючий вплив на український нарід на Рідних Землях, а далі на цілу українську суспільність поза межами України і передусім на українців в ЗДА. Вони брали б справу боротьби українців в Канаді за їх впливи — за свою справу; були б з ними морально й політично, а через те і в них зроджувалося б бажання здобувати впливи в ЗДА. З другого боку, зростаючі впливи українців в Канаді підвищували б наш престиж в ЗДА і полегшували здійснювання наших плянів тут.

Знов же для українців у Канаді і для їх боротьби мала б велике значення та свідомість, що їх підтримує велика і впливова група в сусідній державі і що вони можуть користуватися її інтелектуальною, моральною та господарською допомогою. Важко уявити собі, як можна було б мобілізувати українців в Канаді за здійснення їх великої програми, коли б українці в ЗДА були в стані моральної і політичної демобілізації.

Тиждень Поневолених Народів в Боффало

Як і попередніми роками, цього року був створений в Боффало спеціяльний комітет для відзначення Тижня Поневолених Народів. Почесним головою комітету був посадник міста п. Честер Коваль. Українську громаду заступали в комітеті д-р Нестор Процик і мгр Маріян Морозевич.

У неділю 15 липня відбувся маніфестаційний похід, в якому взяли участь теж і національні групи, які репрезентували свої поневолені країни. Українська група, віддилена пластунами з табору „Новий Сокіл" та студентами, що саме в той час мали в Боффало свою річну конференцію, присвячену Тижневі Поневолених Народів, була найбільша і зробила найкраще враження. До загального ефекту української колони причинилася в великій мірі духова оркестра місцевого Осередку СУМА, яка виступила в своїх уніформах. В маніфестації брали участь також члени ОДУМ.

Новістю в маніфестації була колона авт, якими їхали духовенство і чільні громадяни. Українське духовенство було репрезентоване о. І. Жуком і о. Грунецьким. Учасники походу зібралися біля міського ратушу, де офіційно відкрив Тиждень Поневолених Народів посадник Ч. Коваль. З цієї нагоди промовляли ще д-р О'Коноор, діючий голова Комітету, і конгресмен Дульський. Квартет українських студентів (пп. Депутат, Войчак, Бейгер і Пруц) відспівав спеціяльно уложену для цієї нагоди д-ром Процциком пісню, в якій автор перестерігає Америку перед комуністичною небезпекою. Зробила вона сильне враження на американських слухачів, доказом чого були гратуляції її авторові, між інщими і гратуляція такої видатної особи як д. Фішер. Пісня — записана на плівці — була повторена під час бенкету, який відбувся в середу 18 липня в готелі Статлера. Головним промовцем на бенкеті був конгресмен із Пенсильвенії п. Віллям В. Скрентон. Його прихильні для ідеї визволення поодиноких народів слова присутні нагороджували бурхливими оплесками. Треба відмітити, що всі промови, виголошені на бенкеті, мали те саме протикомуністичне вістря.

Кінцевим етапом святкування був фестиваль, в якому брали участь поодинокі національні групи. Від українців виступала на фестивалі танцювальна група СУМА, яка в ефектовних гуцульських костюмах виконала „Аркана". До танцю пригравала гуцульська капеля. На початку фестивалю проголошено наслідки конкурсу на вибір королеви поодиноких національних груп. Перше місце здобула українка п. Оля Шипилява. Фестиваль відбувся в неділю 22 липня перед будинком „Арт Гелері" в Делавар Парку.

Протягом цілого тижня — від 15 до 22 липня — перед міським ратушем довівали прапори поневолених народів, в тому числі й синьо-жовтий український.

М. Д-а

Шикагівські дивізийники висвітлили фільм

Найчисленніша і найважливіша українська комбатантська організація в Шикаґо це станиця Братства б. вояків 1-ої Української Дивізії УНА. Вона злютована внутрішньою дисципліною ще недавніх вояків, має працьовитий провід, може гордитися своїм гарним прапором та систематично видає для внутрішнього вжитку „Обіжники", що фактично перетворилися в постійний бюлетень. На тлі українського життя в Шикаго дивізійники добре репрезентуються своєю діловитістю, бадьорим вояцьким настроєм і не топляться в асиміляційному морі американського добробуту, як і інші наші побратимські ветеранські об'єднання ,від колишніх УСС-ів починаючи, а бійцями УПА кінчаючи... Забави дивізійників мали завжди повний успіх. А їхня жіноча секція, останнім часом зорганізована, особливо цьому сприяє.

Але дивізійники живуть не тільки „благодатями" своїх теперішніх обставин в далекому „запіллі" за океаном. Вони свято пам'ятають про побратимів, що склали свої молоді голови в жорстоких боях за Україну. Цю висококультурну рису дивізійників і хочемо тут підкреслити.

Минулого року Управа Братства організувала збірку пожертв на утримання й поправу могил українських вояків в Австрії. Українське шикагівське громадянство з поклику християнського милосердя та найбільшої любови до тих, хто душі свої поклав за друзі своя, щедро кидало свої лепти в пушки збирачів, що вартували коло українських церков. Хто спостерігав ту акцію, був мило вражений проявом дійсного братолюбія і соборности, бо і збирачі, і жертводавці походили з різних земель України і належали до різних віровизнань так, як і ті, що свої голови поклали в боях за волю, однієї Батьківщини, за українську державну ідею, в обороні однієї Церкви Христової від безбожних напасників москалів.

Куди ж пішли ті щедрі жертви? Їх переслано в Европу Товариству для охорони могил і пам'ятників наших героїв. А що там з тими грішми зроблено? Відповідь на це питання ми побачили у фільмі, що його недавно висвітлено в залі Українського Національного Музею. Це — документальні знімки.

Спершу показано на екрані фрагменти красвидів Грацу — столиці Стирії. Потім — український цвинтар з пам'ятниками поляглим у першій світовій війні, — цвинтар, на якому лежать переважно українці в дбайливо утримуваних могилках, вояки австрійської й російської армій, що з волі займанців ішли брат проти брата. Їхні українські прізвища видно з чітких написів на табличках.

Далі показано військовий цвинтар майже самих вояків 1-ої Української Дивізії з другої світової війни. Рівно, рівно, як по ранжиру, вишикувались їхні могилки у взірцевому порядку. Тиша запанувала в залі ,коли побратими дивились на екран. Думки неслись до недавнього героїчного минулого. Та декілька фрагментів з літниська Бад Гляйхенбергу переривають ті візії з минулого і спогади про побратимів.

А ось військовий цвинтар у Фельдбаху з німецькою акуратністю утримуваними могилками, що оточують гарний пам'ятник, зроблений за проєктом Крука. Бачимо урочисту Службу Божу перед пам'ятником, його відслонення й посвячення: духовенство, делеґації з вінками, українське громадянство, що перебуває там на еміграції, австрійські комбатанти в уніформах з своїм прапором і оркестрою. Ось відбувається посвячення пам'ятника проєкту Р. Хомика, промови о. капеляна Ковалюка, потім австрійського комбатанта, проповідь о. д-ра Гавліча і о. Дачковського, зложення вінців і прощання з гостями. Ще посвячення пам'ятника нашим воякам у Вірбавмі, і цей преціцний історичний документальний фільм скінчився.

Пам'ятники, як командири, а могилки як вояки... Та й багато ж їх! Скільки ж то полягло нашої братії „за Україну, за її волю, за честь і славу, за народ", як співаємо, їх згадуючи...

Приємно було бачити, що ті дорогі наші побратимські могилки там упорядковано. І втішно було згадати, що до того народу українського належить і наша шикагівська громада, яка на утримання тих могилок і на будову пам'ятників рік тому так щедро жертвувала. Хочеться вірити, що так було й по інших місцях оселення нашої еміграції, вірити, що й надалі „рука даючого не оскудіє" і коли наші ветерани звертатимуться за пожертвами на згадану вище ціль утримання вояцьких могил в Европі чи на допомогу нашим воєнним інвалідам — наше громадянство виявить ще глибшу християнську любов і пошану до пам'яті тих, що життя своє поклали на вівтар Батьківщини.

Сотник Ант. Кущинський,
секретар Міжкомбатантського Комітету в Шикаґо.

„Нова Сцена" в Шикаґо

Щораз частіше читаємо на сторінках газет про конечність свого українського театру в Америці. Тому нехай і мені буде вільно сказати дещо про театр „Нова Сцена" в Шикаґо.

„Нова Сцена" існує від 1952 року, а її ініціяторкою є ентузіястка театру і мистецького слова, Емілія Кулик. Ще в таборі в Німеччині вона вишукувала охочих і виставляла одноактівки та ревії свого укладу. Приїхавши до Америки, вона знайшла чимало талановитих аматорів і добрих акторів, з яких постав невеликий ансамбль. Укладено на загальних зборах статут і зареєстровано театр під назвою „Нова Сцена".

На початку цього року, для відзначення десятиріччя існування театру, режисерка Емілія Кулик поставила п'єсу за Н. Кобилянською „В неділю рано зілля копала".

Досі театр дав багато українських побутових і перекладених з інших мов п'єс. Згадати хоч би Е. Ростана „Людина з довгим носом" (Сірано де Бержерак) у переробці режисерки, „Спадкоємці Гжимали-Седлецкого в перекладі Куликової.

Мазепинський рік відзначено виставою „Мотря".

Вистави „Нової Сцени" далеко перейшли межі аматорства грою та добором репертуару. Громадянство уважає „Нову Сцену" ансамблем, що дає заавансовані артистичні постанови, і ставить високі вимоги до акторів, забуваючи часом, що це група людей, яка безінтересовно служить нашому мистецтву.

На доказ наведу кілька уривків рецензії нашого поета В. Рубчака на виставу „Мина Мазайло":

„Навряд чи хтось заперечить, що постава „Мини Мазайла" була найбільшим досі мистецьким успіхом „Нової Сцени". Але саме сьогодні, коли боротьба із тьотямотизмом має рішальне значення, треба тим гарячіше вітати думку „Нової Сцени" поставити цю важливу комедію. Її постава в наш час є не тільки мистецька, але й політична подія. Без сумніву, режисер вистави, Е. Кулик, і актори, що взяли в ній участь, є такою групою, хоч вони своїм трудом не заробляють на прожиток і присвячують йому тільки маленьку частину свого часу. Вони не шукають самовиявлення перед своїми друзями, а шукають мистецької досконалости. Я не маю сумніву, що вистава „Мини Мазайла" була повним успіхом".

Тепер, коли справа українського театру починає турбувати наше громадянство, уважаю за свій обов'язок подати читачам до відома, що в наших умовах є люди, які вже багато років жертвенно ведуть цю працю. Дай Боже, щоб їх труд був належно оцінений громадянством, бо це одинока заплата для таких людей.

Ярослава Острукова

ІЗ КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ В АВСТРАЛІЇ

Балет „Причинна" в Сіднеї

9-го червня ц. р. в Тавн Голл Парраматта в Сіднеї відбувся виступ Українського Балету „Дніпро" під керівництвом пані Ніни Денисенкової. Ця балетна вистава заслуговує на особливу увагу тим, що учасники виконали балет „Причинна" за одноіменною поемою Т. Шевченка. Автор і режисер цього балету — Ніна Денисенкова. Після „Лілеї" К. Данькевича — це другий балет, створений на основі поезій Шевченка.

У балеті „Причинна" широко використані скарби українського фолкльору: народної пісні, музики і танцю. Балет складається з п'ятьох дій. Декорації намалював артист-маляр Леонід Денисенко.

Велика заля „Парраматта" повна публіки. Чекають на початок балетної вистави. Оркестра грає увертюру. Рідні українські мелодії на своїх крилах несуть нас від берегів Австралії у далекий, милий, рідний край... Та ось підіймається завіса, і перед очима публіки відкривається чудова картина: безмежні лани золотої пшениці. Жнива. Під ритм народної пісні хлопці й дівчата працюють на полі. Їх втома передається другою піснею „Та болять ручки". Надходить чарівний український вечір, віє прохолодою, аникає втома. І раптом все оживає в веселому танку „Переяславка".

Друга дія відбувається у неділю в селі на березі Дніпра, біля старого дуба. Літають різнобарвні метелики — це четверо малих дівчаток виконують чудовий „танок метеликів". Навколо хлопці й дівчата в українських національних убраннях. Підлітки танцюють гопак. Та ось з сольовим танком виступає шестирічний хлопчик Юрчик. Заля гучними оплесками зустрічає виступ цього наймолодшого танцюриста. Тут же троє пастушків з батіжками виконують танок „Чумачок". Та ось раптом великий гурт — понад 40 хлопців і дівчат розпочинають веселий темпераментний танець „Катерина". Гучні оплески переривають кожний присід.

Друга відслона: козак перед від'їздом на Запоріжжя прощається з коханою дівчиною. Ролю козака грав Леонід Денисенко, а ролю дівчини Таня Сурма. Обидві ролі були виконані з великою майстерністю. Козак також заграв дві пісні на бандурі. Рясними оплесками вітала публіка спільний танок „Козачок подільський".

Третя дія відбувається в циганському таборі. Дівчина приходить до ворожки, щоб дізнатися про долю свого милого. Незабутнє враження справили на присутніх циганські танці, зокрема сольові виступи Рози Карен та Ніни Кисіль, а також двох дівчат - австралійок Рози та Еллен Байрон.

Четверта дія відбувається на Запоріжжі. Козак грою на бандурі виливає свою гірку тугу за милою дівчиною. Отаман (Юрій Денисенко) виконує під акомпаніямент бандури пісню „Зажурилась Україна" і умовляє козака примиритися з своєю долею. Кульмінаційним пунктом четвертої дії був танок з шаблями „Запорожці".

П'ята дія відбувається знову коло старого дуба на березі Дніпра. Дівчина, випивши зілля, що дістала від старої ворожки - циганки, робиться причинною. Вночі, піднявши вгору руки, блукає вона, виглядає милого. І тут русалки залоскотали її на смерть. Танок русалок був повний ґрації і краси.

Та ось повертається козак із Запоріжжя і застає свою милу дівчину мертвою. Від тяжкого розпачу він умирає поруч неї. Черниці ховають померлих серед білих лілей. Зривається буря - громовиця. З дуба злітає орел — символ слави. Орел (виконує Роза Карен) довго кружляє над могилою і нарешті широкими крилами накриває її. Танок Рози Карен був виконаний з великим темпераментом.

На закінчення всі виконавці виходять на сцену і виконують спільний танець.

Захоплена публіка довгими гучними оплесками вітає всіх учасників цієї чудової балетної вистави і її керівника Ніну Денисенкову. Балетмайстер і автор балету „Причинна" дістають від захоплених глядачів численні букети розкішних квітів.

Балет „Причинна" бачило вже пів Австралії, і всюди він мав великий успіх не тільки серед українців, але й серед місцевого населення. Австралійська преса вмістила багато прихильних рецензій і фотознімків окремих сцен.

Балетний ансамбль Ніни Денисенкової має великі заслуги для української справи, роблячи добру пропаганду серед австралійців. Крім того, треба відзначити ще одну заслугу ансамблю і її керівника: балет гуртує українську молодь і виховує її в дусі любови до рідного краю своїх батьків — до України та до її національної культури.

Дмитро Тарасенко

Марія Чехутова

(Посмертна згадка)

Каблеграма принесла з України за океан коротку вістку: „Умерла мама 25-го червня". Відійшла із цього світу Марія з Вегаровських Чехут, що була зразковою матір'ю - опікункою не тільки для рідних дітей, але й для сторонніх людей. Уроджена в Ясенові коло Бродів 19-го червня 1883, відійшла у вічність на 80-му році життя, що дало їй так мало щастя й радости, а так багато болю і страждання.

Тернистий життьовий шлях сл. п. Марії почався ще тоді, коли вона була однорічним немовлям: протягом кількох тижнів померли її мати, батько та двоє їхніх дітей. Малесеньку круглу сиротину виховали дальші родичі матері, о. Петро й Ольга Гаранюки. Одружившись із о. Павлом Чехутом Марія провела свій вік на галицьких приходствах у Вербилівцях, Кліщівні, Сеневолі та Іванівцях, присвятившись вихованню дітей та допомагаючи хворим людям. Була ніжна, лагідна, милосердна й завжди готова до самопосвяти та допомоги тим, що її потребували. Мала вроджені медичні здібності; майже кожного дня приходили до неї хворі селяни із скаліченнями на тілі, і вона з успіхом лікувала їхні рани. Цю самаритянську діяльність виконувала майже до кінця свого життя.

Її дім був завжди гостинно відкритий для всіх відвідувачів, знайомих і незнайомих. Тільки ж радість і спокій були тут рідкими гістьми, бо доля не жаліла покійній тепер Марії та її сім'ї особливо важких ударів. Не минули її важкі поневіряння під час першої світової війни, ув'язнення внаслідок фальшивих доносів і довга розлука з малими дітьми. Друга світова війна завдала їй ще важчих терпінь. Агенти НКВД заарештували її наймолодшого сина, і відтоді по нім пропав усякий слід. Через кілька років та сама рука розлучила її назавжди з чоловіком, усіма шанованим зразковим душпастирем і громадським діячем о. Павлом, що, засланий у далекий Сибір, закінчив там мученицьке життя. Залишившись на старі літа знову, як за свого дитинства, круглою сиротою, цим разом без чоловіка й дітей, сама-одна 17 років пробивалася крізь життя в умовинах важкої підсовєтської дійсности. Єдиною її потіхою були вістки від дітей і внучат, що опинилися за океаном. Вона відмовлялася поїхати з ними, бо не хотіла, як і її чоловік, залишити рідної землі й своєї Церкви.

Але й цей останній проміньчик радости, що її приносили самітній матері листи з чужини, заступила чорна хмара смутку, коли в 1958 р. на еміграції помер її найстарший син Богдан, вет. лікар і письменник, автор збірки талановито написаних оповідань - спогадів з пластового життя п. з. „Рідними плаями" (Омага-Ню Йорк, 1957) та цікавих статтей з галузі ветеринарної науки, опублікованих на сторінках журналу „Інформативний Листок", що його видає в Шикаго Об'єднання Укр. Вет. Лікарів ЗДА й Канади. Їй, своїй улюбленій мамі, „найліпшій з найліпших, найскромнішій з найскромніших", присвятив син - письменник згадку в оповіданні „По морю, по морю...", характеризуючи її з погляду її традиційної української гостинности та повсякчасної готовости допомагати всім („Не було тільки таборової кухні, бо для всіх таборовиків варила моя мама").

Сердешна страдниця, мати і дружина, що пережила й переболіла скорбним серцем смерть своїх чотирьох дітей, чоловіка і з християнською мужністю несла свій тяжкий життьовий хрест довгі літа, залишила по собі світлу пам'ять у всіх тих, що її знали. Хай ця посмертна згадка буде символічною квіткою на її далеку могилу, а терпіння, якими покійна Марія Чехутова заплатила за свою любов до рідної землі й народу, хай Бог зарахує, як жертву за кращу долю її Батьківщини.

Р. З-ч

Замість квітів на могилу Незабутньої
бл. п. Стефанії ДЗЯДІВ
складаю пожертву $10.00
на Централю НТШ в Сарселі.

Надія КУХ

З Української Вільної Академії Наук

Виставка малярської спадщини В. Винниченка

У квітні — травні ц. р. у великій залі нового будинку УВАН у ЗДА відбулась виставка мистецької спадщини В. Винниченка. Це вперше улаштовано більш-менш повну ретроспективну виставку малярських творів Винниченка.

Відкриваючи виставку 1-го квітня, голова Комісії УВАН для вивчення і збереження спадщини Винниченка, проф. Григорій Костюк поінформував, що малярська спадщина Винниченка становить понад сто картин, скетчів та ескізів. Винниченко почав малювати ще перед революцією 1917 р. Як свідчать документи і матеріяли з архіву Винниченка, він почав студіювати малярство вже на еміграції, після 1921 року. Його мистецькі студії були поважні, і Винниченкові малярські твори стоять понад рівнем аматорства, про що свідчать такі мистецькі критики як С. Гординський, М. Глущенко і М. Келлі. Їх думки проф. Г. Костюк процитував і прокоментував у світлі нових матеріялів і документів, що їх він знайшов у архіві покійного письменника.

Закриття виставки 19-го травня ц. р. відбулось у формі літературно-вокального вечора, що складався з двох частин. У першій частині актори Театру Живого Слова О. Добровольська, Л. Крушельницька та І. Шуган прочитали кілька уривків із колись популярної на українській, російській та західньо-европейських сценах Винниченкової п'єси „Чорна пантера та Білий ведмідь". Потім Олімпія Добровольська з надзвичайною мистецькою проникливістю прочитала оповідання Винниченка: „Гей, хто в лісі, озовися" із збірки „Намисто".

У другій частині відбувся концерт молодих талантів — учнів професорів Клавдії Таранової, Яра Мегасюка і Вадіма Кіпи. Молодий скрипаль Адріян Мегасюк (студія Яр. Мегасюка) із Філядельфії з високою вправністю виконав першу частину концерту А-моль Баха. Піяністка Мар'яна Шумилович (студія Вадима Кіпи) досконало виконала „Гопак" Мусоргського і власну оригінальну композицію „В печерах". Ігор Швець з Філядельфії (студія Яро Мегасюка) вдумливо виконав на скрипці І. частину концерту Е-дур Баха. Тамара Маковська (драматичне сопрано, студія К. Таранової) виконала арію „Аве Марія" з опери „Отелло" муз. Верді і „Пісню про рушничок" Платона Майбороди, виявивши при цьому досить вправне володіння приємним голосом. Акомпаніював проф. Євген Крахно. На закінчення концерту Ігор Швець і Адріян Мегасюк виконали скрипковий дует: І частину концерту Д-моль Баха для двох скрипок. Акомпаніювала обом скрипалем панна Люсіль Анастасіо, учениця проф. Я. Мегасюка.

Проф. Г. Костюк, з рамени Винниченківської комісії й Президії УВАН у ЗДА, щиро подякував акторам Живого Слова, що своїм мистецьким читанням донесли Винниченкове слово до слухачів, та молодим мистцям - виконавцям і їх учителям. Зокрема він підкреслив велику жертвенність всіх мистців-виконавців, які відмовились від скромного гонорару, пожертвувавши його на сплату боргу за будинок УВАН.

Доповідь Н. Т. Осадчої - Яната — „Ботанічна номенклятура у різних слов'янських народів".

20-го травня ц. р. на засіданні Природничого відділу УВАН у ЗДА Н. Т. Осадча-Яната прочитала доповідь: „Ботанічна номенклятура у різних слов'янських народів". Голова Природничого відділу проф. О. З. Архімович у вступному слові представив доповідачку як наукового робітника, що протягом 1922-26 років працювала над українською ботанічною номенклятурою і склала „Словника ботанічної номенклятури", виданого Українською Академією Наук у Києві в 1928 році. Тепер вона стежить за розвитком цієї ділянки у інших народів.

Н. Т. Осадча-Яната у своїй доповіді зробила огляд праць з ботанічної номенклятури (назов рослин) у слов'янських народів, що вийшли протягом 1925-59 років.

Доповідачка почала з огляду болгарських видань. Болгарська Академія Наук видала 1925 і 1939 року дві праці, присвячені болгарським народним назвам рослин. Автори цих праць підкреслюють значення народних назов рослин не тільки для ботаніків, але й для філології і для практичних потреб.

В 1954 році вийшла в Берліні праця Лянверта „Сербські, німецькі і латинські назви рослин". Того ж року у Братиславі вийшла праця Новацького „Словенська ботанічна номенклятура".

Чеські учені приділяли більше уваги походженню та утворенню назов рослин і порівнянню назов рослин у різних мовах. Доповідачка зреферувала дві такі праці. Вона згадала, що у порівнянні чеських назов рослин з російськими та українськими широко використовували „Ботанический словарь" Н. Аненкова, якого вийшло два видання: Москва, 1859 та С. Петербург 1878. Цей словник містить назви рослин багатьох народів, що населювали колишню Російську Імперію.

Н. Осадча - Яната докладніше спинилась на праці в галузі української ботанічної номенклятури. Року 1922 Наукове Товариство ім. Шевченка у Львові видало словник „Українська номенклятура висших ростин" М. Мельника, де використано багато народного й літературного матеріялу. Року 1928 вийшов у світ у виданні Української Академії Наук у Києві (Інститут Української Наукової Мови) „Словник ботанічної номенклятури", присвячений світлій пам'яті Івана Верхратського, першого збирача української природничої номенклятури та термінології. Починаючи з 1905 року, коли скасовано заборону на друковане українське слово і коли значно поширився обсяг українських публікацій, виникла гостра потреба усталити терміни та назви в різних галузях науки. Окремі особи на Україні і товариства збирали на місцях народні назви рослин і різні терміни, а також виписували їх з літератури. В цьому напрямі діяли такі товариства: Термінологічна комісія „Кружка натуралістів" з 1910 року (розпочато цю роботу гуртка при вищій с. г. школі у Москві від 1911 року; Товариство Квітки-Основ'яненка у Харкові, від 1912 року. З початком війни 1914 року праця припинилась, але знову відновилась у 1917 році, спершу в Українському Науковому Товаристві у Києві, а в 1921 р. всі зібрані народні терміни й виписані з літератури були передані до Інституту Української Наукової Мови при Українській Академії Наук. Увесь картковий матеріял з галузі ботаніки переглянула філолог Олена Курило. Для цього виписано назви з 226 літературних джерел і записано народні назви з 331 місцевости Східньої і Західньої України. Вибрано назви рослин з праць І. Верхратського, словників Анненкова Грінченка, Мельника, Тимченка та інших. Включено назви, що їх зібрав і передав для використання у словнику Стефан Маковецький. Всі матеріяли критично опрацьовано і потім складено український показник і основну латинсько-українську частину словника. Упорядник Н. Осадча - Яната вибирала для цієї частини найбільш влучну, головну українську назву рослини серед інших численних назов, що ними звуть цю рослину в різних місцевостях України. Матеріяли затверджували на засіданнях Ботанічної секції Інституту Української Наукової Мови. До всіх українських назов рослин зазначено джерела (література, місцевість і особа, що записала там назву). Після довгого опрацювання матеріялів (від 1922 року), словник був закінчений і виданий 1928-го року.

Стефан Маковецький свої збірки народних назов рослин передав до словника Еразма Маєвського, що містив польські ботанічні та зоологічні назви і вийшов у двох томах у Варшаві, 1889-1894. Він також передав свої матеріяли для використання у „Словнику ботанічної номенклятури", що вийшов 1928 р. Пізніше він доповнив свої матеріяли ще новими з літератури і народними назвами з Гуцульщини та Наддніпрянщини і склав словника, що був виданий в працях Польської Академії Наук у 1936 р.

Н. Осадча - Яната поінформувала, що уже на еміграції вона приготувала до друку рукопис „Українські народні назви рослин", де подає коло 4,000 українських назов рослин до 810 видів, записаних під час експедиційних обстежень України для вивчення лікарських рослин і народної медицини. До кожної латинської назви подається ухвалена назва за Академічним словником 1928 р далі йдуть народні назви з зазначенням місцевости, де вони записані.

В кінці доповіді Н. Осадча-Яната зупинилась ще на одному аспекті вивчення назов рослин — дослідженні стародавніх назов. Вона зреферувала дисертацію Олофа Вальмена „Старочеські назви рослин і рецепти в Ботаніконі Дорстена". Ця праця, надрукована 1954 року у виданнях Російського інституту при університеті в Упсала, Швеція, розглядає „Ботанікон", виданий 1540 р. у Франкфурті над Майном. Він написаний латинською мовою і подає назви старочеською мовою, які й стали предметом дослідження.

Підсумовуючи, Н. Осадча-Яната підкреслила, що слов'янські видання в галузі назов рослин, коли заторкують українські й російські назви, посилаються лише на словник Анненкова, видань 1859 і 1878 років, а зрідка на словник польських назов Маєвського. Словник С. Маковецького 1936 року був використаний лише у праці чеського ученого Вацлава Махека. Ніде не зазначено, що автори користувались українськими словниками М. Мельника 1922 року і академічним словником 1928 року. Очевидно, автори не знали про їх існування, що треба віднести на рахунок відсутности культурного обміну між Україною і европейськими країнами.

В обговоренні доповіді брали участь проф. О. Архімович, проф. Ю. Перхорович, пані Л. Грицак і О. Животко. Проф. О. Архімович висловив побажання, щоб праця Н. Осадчої-Яната „Народні назви рослин" була надрукована.

Л. Д.

Збори в Клівленді, Огайо

30-го червня ц.р. відбулися тут надзвичайні загальні збори двох установ з тим самим завданням, а саме Осередок Українського Публіцистично-Наукового Інституту та Української Інформаційної Служби рішили злитися в одну установу: Український Публіцистично-Науковий Інститут, Осередок в Клівленді, Огайо.

Завдання Осередку: „Зробити українську правду голосною, щоб світ почув її; протиставити її всім фальшивим, а то й злобним вістям про Україну, що їх свідомо ширять вороги і несвідомо, в добрій волі, некритично приймають вчені і невчені; зробити українську правду відповідною зброєю в боротьбі за наше духове і державне визволення".

Маючи на увазі ці надзвичайно важливі й актуальні завдання, які вимагають не лише великого вкладу енергії і праці, але й великих матеріяльних засобів, закликаємо всіх українців Клівленду і стейту Огайо вступати в члени Осередку, піддержувати його морально й матеріяльно й тим активно включитися в боротьбу за опінію світу в користь України.

До Управи Осередку вибрано: інж. Михайло Хронов'ят — голова, Іван Зубаль — 1-ий заст. голови, Адріян Кармазин — 2-ий заст. голови, Маруся Попович і Омелян Макогін — секретарі, інж. Іван Фур — касир, Володимир Сторожинський — архівар. Контрольна Комісія: д-р Михайло Тимків, д-р Любомир Винар, інж. Іван Стрілець.

Ми вже частинно розіслали і далі будемо висилати на адреси наших громадян книжечку „За правду про Україну", яка точно з'ясовує ціль і завдання нашої праці. Просимо прочитати її уважно. Видання книжечки коштує багато грошей, тому хоча б найменший даток за неї буде з подякою прийнятий.

Ukrainian Research and Information Institute
P. O. Box 8274
CLEVELAND 34, Ohio

М. Х.

Лондонський журналіст про Хрущова

Лондонський журналіст Джон Годлі так описав своє інтерв'ю з Хрущовим у Москві: „Я приглядався до обличчя Хрущова, яке я бачив так зблизька вперше. Мені видалось воно потворним, але з частиною якогось шарму. Легко було повірити його оповіданням, що він почав свою кар'єру як пастух, що пізніше він став ковалем, потім шахтарем, так як і його батько, і мені думається, що ліпше було б, якби він і далі залишився шахтарем або хлеборобом; ліпше було б йому копати ріпу, яку він, видно, так любить, замість смоктати шампанське на розкішному прийнятті в Москві. Я уявляю собі його цілком на місці, як свинопаса. З нього міг би бути добрий селянин, що тяжко працює на уміє добре випити з сусідами. Випивши, він міг би битися з кимсь за пару копійок, а за доляр хоч би й з трьома. Я побачив, що Нікіта не такий лисий, як я сподівався, має дуже погані зуби, деякі оправлені в золото. На обличчі має багато прищів і бородавок, найбільша і найпомітніша з них на лівій стороні носа, інша зразу під нею, ще одна під оком, а ще кілька на лобі. Усе це, разом з дуже слабим підборіддям, бичачою шиєю, хтивим ротом, м'яким, скривленим носом створює враження неприємної, але одночасно веселої та хитрої особи. Його обличчя виразно ділиться на дві частини. Брови, очі, вії та перенісся, все це виглядає нормальне; але рот, підборіддя і кінчик носа тонісенькі, як у блазня. А його бородавки, особливо ота найбільша, якимсь способом в'яжуть ці дві частини докупи. Коли мене питають, що я думаю про Хрущова, я відповідаю: він мені подобається. Я не думаю, що він розгнівається, якщо прочитає цей мій опис".

Антена 210 стіп заввишки. До Конгресу надіслано прохання затвердити 15 мільйонів долярів на будівлю 210-стопової антени, яка приймала б безпосередні телевізійні передавання з Місяця.

ТАРЗАН, ч. 4884. Дикі бестії діють!

Йдучи за інструкціями Тарзана, Екют перегриз пута, якими Тарзан був прив'язаний до стовпа.

А тоді, відшукавши свою зброю, мавполюд крикнув: — Ходім! Стіл ще не зміг задалеко втекти!

І так обидва чоловіки відновили свої пошукування за викраденою жінкою... Скріплені тепер дикою льояльною зграєю!